

CHUKRASIA TABULARIS A. JUSS.

UDK: 674.031.757.291.2

NAZIVI

Vrsta drva *Chukrasia tabularis* A. Juss. pripada porodici *Meliaceae*. Trgovački je naziv te vrste chickrassy (Njemačka, Velika Britanija), chittagon wood (Velika Britanija), yinma (Burma, Njemačka), hoolan-ghik-grass (Cejlon), aglay, boga poma, boga porna, dalmara, chikrassi, pabba (Indija), voryong (Kambodža), lat hoa (Vietnam), chenana puteh, repoh (Malajska federacija), yom hin (Tajland).

NALAZIŠTE

Vrsta drva *Chukrasia tabularis* A. Juss. prirodno je rasprostranjena u južnoj i jugoistočnoj Aziji: u Burmi, Indiji, Indoneziji, Kambodži, Malajskoj Federaciji, Sri Lanki, Tajlandu i Vijetnamu. Raste u poluzelenim i trajno zelenim kišnim tropskim šumama.

STABLO

Na svom staništu stabla narastu od 10 do 25 (35) metara, dužina debla im je do 15 (25) metara, a prsni promjer do 0,9 metara. Deblo je pravilnoga cilindričnog oblika. Kora drva je uzdužno izbrazdana, crvenkastosmeđa, debljina joj je do 1 centimetar.

DRVO

Makroskopska obilježja

Drvo je rastresito porozno. Granice goda na poprečnom su presjeku uočljive golim okom. Pore i aksijalni parenhim oku su jedva vidljivi, a drvni se traci mogu uočiti samo uz pomoć povećala. Tekstura drva je jednolična i pravilna. Bjeljika je žuta do crvenkasta, širine do 5 centimetara. Srž je žutosmeđa do crvenkastosmeđa, a stajanjem na zraku potamni.

Mikroskopska obilježja

Raspored traheja je pojedinačan, pojavljuju se u paru ili u kratkim radijalnim nizovima. Ploča perforacije članaka traheja potpuna je. Promjer traheja iznosi 80...150 mikrometara, gustoća im je 10...15...20 na 1 mm² poprečnog presjeka. Volumni udio traheja iznosi oko 10 %. Traheje srži često su ispunjene tamnim sržnim tvarima. Aksijalni je parenhim paratrahealno vazicentričan i graničan. Volumni udio aksijalnog par-

enhima iznosi oko 7 %. Drvni su traci homogeni do heterogeni (rjeđe), visine 135...235...360 mikrometara, širine 37...50...60 mikrometara odnosno od 1 do 4 - 5 stanica. Gustoća drvnih trakova je 7...10...12 na 1 mm. Volumni udio drvnih trakova iznosi oko 20 %. U stanicama drvnih trakova i aksijalnog parenhima mogu se pronaći kristali prizmatičnog oblika. Drvna su vlakanca libriformska. Dugačka su 600...1000 mikrometara. Debljina staničnih stijenki vlakancaca iznosi 1,9...2,6...3,3 mikrometara, a promjer lumena im je 6,0...12,0...19,0 mikrometara. Volumni udio vlakancaca je oko 63 %.

Fizikalna svojstva

Gustoća standardno suhog drva, ρ_0	600...700...780 kg/m ³
Gustoća prosušenog drva, ρ_{12-15}	650...760...840 kg/m ³
Gustoća sirovog drva, ρ_s	oko 850 kg/m ³
Poroznost	48...54...60 %
Radijalno utezanje, β_r	3,9...5,2 %
Tangentno utezanje, β_t	6,0...7,4 %
Volumno utezanje, β_v	10,1...12,8 %

Mehanička svojstva

Čvrstoća na tlak	47,0...65,0 MPa
Čvrstoća na vlak, okomito na vlakanca	
- radijalno	oko 3,4 MPa
- tangencijalno	oko 5,2 MPa
Čvrstoća na savijanje	84,0...108,0 MPa
Čvrstoća na smicanje	
- radijalno	11 MPa
- tangencijalno	12 MPa
Tvrdoća (prema Brinelu), paralelno s vlakancima	57,0...88,0 MPa
Tvrdoća (prema Brinelu), okomito na vlakanca	
- radijalno	28,0...34,0 MPa
- tangencijalno	25,0...40,0 MPa

TEHNOLOŠKA SVOJSTVA

Obradivost

Drvo se dobro strojno i ručno obrađuje. Dobro se ljušti, pili, reže, blanja i tokari. Čavle i vijke prima lako i drži dobro. Drvo nije potrebno prethodno bušiti. Dobro se lijepi i politira.

Sušenje

Dobro se suši na prirodan i umjetan način.

Trajnost i zaštita

U hrvatskoj normi HRN 350-2, 2005 ne mogu se pronaći podatci o trajnosti i zaštiti drva *Chukrasia tabularis* A. Juss. U literaturi se navodi da je bjeljika tog drva slabo trajna. No srž drva je trajna, otporna na insekte, gljive uzročnice truleži i atmosferske utjecaje. Slabo je otporna na morske štetnike, a djelomično je otporna na termite. Vrlo se teško impregnira.

Uporaba

Upotrebljava se za izradu furnira, furnirskih ploča, namještaja, parketa i obloga, a služi i kao konstrukcijsko drvo za unutarnju i vanjsku upotrebu pri srednjim opterećenjima te za izradu stuba i vrata. Rabi se i kao specijalno drvo za izradu glasovira i drvene ambalaže za čaj.

Sirovina

Drvo *Chukrasia tabularis* A. Juss. isporučuje se u obliku trupaca dužine 4 - 7 metara, najčešće srednjeg promjera 0,4 - 0,8 metara.

Napomena

Drvo nije na popisu ugroženih vrsta međunarodne organizacije CITES niti na popisu međunarodne organizacije IUCN Red list.

Tradicionalno, različiti se dijelovi stabla *Chukrasia tabularis* A. Juss. iskorištavaju u medicini kao analgetici, kao sredstva za liječenje proljeva i kao antipiretici.

Drvo sličnih svojstava imaju i ove vrste drveća: *Chukarsia velutina* Roem., *Aglaia gigantea* Pellegr., *Amoora cucullata* Roxb., *Entandrophragma angolense* C. DC., *Swietenia macrophylla* King.

Literatura

1. Richter, H. G.; Dallwitz, M. J. (2000 onwards): „Commercial timbers: descriptions, illustrations, identification, and information retrieval“. In English, French, German, and Spanish. Version: 4th May 2000. <http://biodiversity.uno.edu/delta/>
2. Wagenführ, R.; Scheiber, C., 1974: HOLZATLAS, VEB Fachbuchverlag, Leipzig, 456-458.
3. ***HRN EN 350-2, 2005: Trajnost drva i proizvoda na osnovi drva – Prirodna trajnost masivnog drva, 2. dio.
4. ***1964: Wood dictionary, Elsevier publishing company, Amsterdam.
5. ***<http://www.tropicaltimber.info/specie/surian-batuchukrasia-tabularis/> (preuzeto 7. svibnja 2016.)

prof. dr. sc. Jelena Trajković
doc. dr. sc. Bogoslav Šefc